

ЗМІСТ

Урочисте засідання
(Вівторок, 28 червня 2016 року)

Вступне слово Голови Верховної Ради України Парубія А.В.	...2
Виступ Президента України Порошенка П.О.	...3
Виступи:	
першого Президента України Кравчука Л.М.	...7
учасника бойових дій в антитерористичній операції Закопця Ю.М.	...10
Голови Верховної Ради України другого та п'ятого скликань Мороза О.О.	...11
інтерна Верховної Ради України Федько І.В.	...14
Виступ Голови Верховної Ради України Парубія А.В.	...15

УРОЧИСТЕ ЗАСІДАННЯ

*Сесійний зал Верховної Ради України
28 червня 2016 року, 12 година*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, прошу заходити в зал, займати місця, приготуватись до початку урочистого засідання. Колеги, будь ласка, заходьте в зал.

Доброго ранку, шановні народні депутати України, шановні гості Верховної Ради України! Прошу зустрічати Президента України Петра Олексійовича Порошенка *(Оплески)*.

В урочистому засіданні Верховної Ради України беруть участь народні депутати України нинішнього та попередніх скликань; Президенти України: Леонід Макарівч Кравчук *(Оплески)*, Леонід Данилович Кучма *(Оплески)*, Віктор Андрійович Ющенко *(Оплески)*; Прем'єр-міністр та члени Кабінету Міністрів України *(Оплески)*; Голови Верховної Ради України попередніх скликань *(Оплески)*; колишні Прем'єр-міністри України *(Оплески)*; керівники судової гілки влади; керівники державних органів, яких обирає та призначає Верховна Рада України; предстоятелі церков і релігійних об'єднань України *(Оплески)*; представники дипломатичного корпусу, громадських організацій, засобів масової інформації *(Оплески)*.

Шановні народні депутати! Шановні гості Верховної Ради України! Урочисте засідання Верховної Ради України, присвячене 20-й річниці Конституції України, оголошується відкритим.

(Лунає Державний Гімн України).

Слава Україні! *(Оплески)*.

До слова запрошується Президент України Петро Олексійович Порошенко. Будь ласка *(Оплески)*.

ПОРОШЕНКО П.О., Президент України. «В ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, Бога, прославленого в Трійці».

Це, Пресвяті отці, дорогий український народе, шановні народні депутати, високодостойна громадо, не лише фрагмент молитви. З цих слів починається один із найважливіших документів нашої вітчизняної історії – «Договори і Постановлення Прав і вольностей Війська Запорозького між Ясновельможним паном Пилипом Орликом, новообраним гетьманом Війська Запорозького, і між генеральною старшиною, полковниками, а також названим Військом Запорозьким, що за давнім звичаєм і за військовими правилами утвержені обома сторонами вільним голосуванням...». Які слова!

Звичайно, з висоти сьогоднішнього дня багато до чого в цьому документі можна було б прискіпатись. Але в квітні 1710 року, понад 316 років тому, тоді, коли у світі домінували абсолютні монархії, в яких вся влада зосереджувалася в одних руках, ще десятки років залишалися до американської Війни за незалежність і десятки років залишалися до Великої французької революції, наші українські пращури вже склали, по суті, республікансько-демократичний маніфест, який на багато років випереджував свій час. Вони проектували таку політичну систему, в якій ніхто (цитую) «не осмілився би присвоювати собі надслухність і право на самодержавну владу». А для того, щоб запобігти подібному самодержавному безправству, яке невластиве (знову цитую) «гетьманському урядуванню», ухвалили відповідні пункти, договори та постанови.

Готуючись до наших зборів, зробив собі невеликий екскурс у минуле: погортав не лише конституцію Пилипа Орлика, а ще й конституцію Української Народної Республіки, Закони про тимчасовий державний устрій України, які були видані гетьманом Павлом Скоропадським. Усе це є частиною нашої української історії.

Чинна Конституція також є історичним документом, але водночас живим і практичним. І саме з ним маємо зв'язати свої політичні вчинки кожного дня. Ми маємо його шанувати і поважати.

А чи саме так ми ставилися до Конституції протягом 20 років її існування? На жаль, ні. І тепер, вже з дистанції прожитих літ, бачимо, що спроби її нелегітимної, гвалтівної ревізії ні до чого доброго ніколи не приводили. Країна та суспільство заплатили за це дуже високу ціну, і це нам усім є важливим уроком на майбутнє.

Але не бачу жодних підстав ставити під сумнів зафіксовану в чинній редакції Конституції форму правління. Парламентсько-президентська модель є одним із наслідків Революції Гідності, рівно як і індикатор нашої причетності до європейської політичної культури.

Президент, парламент, уряд – усі мусимо вчитися працювати за правилами і гарантувати сталість політичної системи. Ставлення до Основного Закону не повинно залежати ані від точки сидіння конкретного політика, ані від поточної розстановки політичних сил у державі. Тому я не маю наміру зловживати темою змін до Конституції, і надалі поводитимуся в цьому питанні виважено, відповідально, обережно, як і тепер.

На мою думку, зміни до Конституції мають носити наразі точковий характер, готуватися ретельно, на основі широкої громадської дискусії, за участі українських правників та з експертизою таких високоповажних європейських структур, як Венеціанська комісія, і головне – ухвалюватися з суворим дотриманням усіх процедур, яких сама Конституція вимагає для того, аби помінати в ній бодай кому.

Приклад саме такої відповідальної роботи над удосконаленням Основного Закону ми з вами, дорогі народні депутати, щойно продемонстрували. Поправки до Конституції в частині судочинства внесені в повній відповідності саме з нею самою. Завтра буде оприлюднений закон про зміни до Конституції в частині правосуддя, який я підписав. Звичайно, хотілося б, щоб він був оприлюднений сьогодні, але нині святковий день, газети не виходять, бо право на відпочинок також є одним із прав, яке гарантується Конституцією.

Зміни, за які Верховна Рада остаточно проголосувала на початку місяця, за обсягом невеликі, але мають фундаментальне значення. Тому що сьогодні правди в судах нам, українцям, часто-густо знайти дуже важко. Мільйони людей прагнуть справедливості, яка була головною вимогою Революції Гідності. Отож, хіба я міг не ініціювати судової реформи? Хіба ми не мусили знайти той компроміс, який підтримали понад 300 народних депутатів? Хіба то не робота і обов'язок Президента? Я ще раз хотів би щиро подякувати кожному народному депутату, хто проголосував за конституційні зміни. Це є інтегральна реформа, це реформа реформ, яка є передумовою і запорукою всіх інших перетворень.

Що є головним у судовій реформі? Глибоке і кардинальне оновлення суддівського корпусу – раз. Жорсткий контроль, у тому числі й громадський, за доброчесністю, доходами та видатками суддів – два. Скасування необмеженої недоторканності суддів – три. Ліквідація політичних впливів та незалежність судової гілки влади – чотири. І тут я свідомо і добровільно поступився частиною чинних президентських повноважень.

Дорогі друзі, Україна на порозі фундаментальних змін у суддівській системі. Але не забуваймо, що посіяне не одразу жнуть. Воно потребує часу, щоб прорости, заколоситися та дозріти. Суди не змінити за один день. На впровадження реформи знадобиться кілька років, але в результаті цієї кропіткої роботи всі українці отримають нову судову систему, те, чого вони прагнуть, – більш чесну, незалежну та справедливу.

Вже наприкінці поточного року на конкурсній основі буде сформовано новий Верховний Суд України. У конкурсі зможуть взяти участь і правники з-поза меж судової системи, яких я закликаю активно підключатися до реформи.

Підписавши зміни до Конституції в частині правосуддя, хотів би поінформувати і про стан справ з іншим проектом змін до Основного Закону, який стосується децентралізації. Нагадаю, що в першому читанні вони були прийняті 31 серпня минулого року. В силу зовнішніх та внутрішніх обставин вони пов'язані з нашою політико-дипломатичною боротьбою за відновлення територіальної цілісності і суверенітету України. Визначаючи послідовність своїх дій в цьому питанні, ми користуємося відомою народною приказкою, яка вчить не ставити віз попереду коня. Очевидно, що для внесення змін до Конституції в цій частині є чіткі попередні умови, насамперед безпекового характеру.

Має бути встановлений повний та тривалий режим припинення вогню. Росія – країна-агресор, країна-окупант – повинна вивести всі свої війська, зброю та техніку з території України. Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ має отримати повний доступ до всієї неконтрольованої Україною території, а також встановити постійний моніторинг над тимчасово неконтрольованою ділянкою україно-російського кордону. Крім цього, має відбутися реальне роззброєння всіх незаконних угруповань на цій території, встановлення зон безпеки.

Важливою гарантією від військових провокацій та дотримання режиму припинення вогню, а також забезпечення безпеки майбутнього виборчого процесу має стати розміщення озброєної поліцейської місії ОБСЄ. Паралельно має бути досягнутий відчутний прогрес у справі звільнення всіх заручників та українських політичних в'язнів (*Оплески*).

Наголошую, місцеві вибори не під дулами бойовиків, а згідно з нашим українським законом і в чіткій відповідності до критеріїв і стандартів ОБСЄ мають визначити тих, хто в інтересах громад розпоряджатиметься новими можливостями, які надає децентралізація. І це, до речі, стосується всіх, а не лише окремих районів Донбасу.

Лише за дотримання таких умов я буду готовий звернутися до Верховної Ради з закликом проголосувати за ці зміни в другому читанні (*Оплески*). І хотів би всіх заспокоїти: станеться це не сьогодні, не завтра, не 4 липня, як тут розповсюджують таку брехню, а тоді, коли будуть виконані чіткі попередні безпекові умови (*Оплески*). Я припускаю, що засмутив тих, хто постійно живиться спекуляцією на цю тему. Але моя позиція принципова, і вчора я ще раз довів її до відома наших європейських партнерів, перебуваючи в Брюсселі. До речі, дуже важливо, що в Брюсселі, і саме після *Brexit* відбулася наша зустріч. Україна – єдина країна, яка сьогодні має таку увагу Європейського Союзу, перша країна(!), з керівниками якої зустрілися керівники Європейського Союзу після *Brexit* для того, щоб обговорити подальший прогрес і розвиток наших питань. Я впевнений у тому, що ця позиція, і можу це довести вам, бо повернувся сьогодні о 4 годині з Брюсселя, знаходить повне розуміння з боку наших європейських партнерів (*Оплески*).

Так само, як деокупація Донбасу, на порядку денному стоїть питання повернення Криму. Ще раз наголошую, що ми маємо розпочати процес внесення змін і доповнень до розділу X Конституції України, який називається «Автономна Республіка Крим». Так, пане Мустафо і пане Рефате? Це те, про що я казав (*Оплески*) під час урочистого засідання, і що будемо повторювати разом. Ці зміни повною мірою витікають з невід'ємного права кримськотатарського народу на самовизначення у складі суверенної та незалежної Української держави (*Оплески*), зрозуміло, що з повним гарантуванням рівних прав і громадянських свобод для етнічних українців, росіян та інших етносів півострова.

Дорогі українці! Шановні народні депутати! Дотримання, проголошених Основним Законом, основоположних цінностей та усвідомлення необхідності вдосконалення Конституції України мають бути органічно поєднані в роботі українського парламенту. Символічно, що майдан перед будинком Верховної Ради має назву «Площа Конституції». Кожен громадянин України має знати та гідно реалізовувати, передбачені Основним Законом, права і обов'язки, а держава в особі її інститутів повинна забезпечити належні умови для такої всебічної реалізації, для чого потрібно успішно провести всі заплановані нами реформи.

Двадцять років тому український парламент прийняв сучасну Конституцію незалежної України. Це, звичайно, не такий великий термін, протягом якого функціонує конституція Сполучених Штатів Америки. Але і за цей відносно короткий проміжок часу ми всі змогли переконатися, що Конституція України є якісним, дієвим та життєздатним правовим документом, яким ми всі можемо пишатися.

За цей час держава пройшла безліч випробувань та змінилася, насамперед, за останні 2,5 року. Ми твердо стали на шлях свободи, демократії і європейських реформ. Хочу наголосити, з цього шляху ми не звернемо.

З Днем Конституції вас, дорогі українці! *(Оплески)*.

Слава Україні!

(Трансляція відеоролику).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні народні депутати! Шановні гості Верховної Ради України! До слова запрошується перший Президент України Леонід Макарович Кравчук. Будь ласка *(Оплески)*.

КРАВЧУК Л.М., перший Президент України. Доброго здоров'я всім! Зі святом вас! *(Оплески)*.

Шановний пане Президенте! Шановний Голово Верховної Ради! Шановні пані та панове! У цій залі приймалися історичні рішення, які змінили не лише обличчя України, а й сприяли зміні обличчя Європи і світу.

Тут 24 серпня ми прийняли Акт про державну незалежність України *(Оплески)*, скріплений волею українського народу. У цьому році виповнюється 25 років незалежності України і 25 років розвалу найстрашнішої імперії – Радянського Союзу *(Оплески)*.

Двадцять років виповнилося Конституції України. Здавалося, що саме в цій залі і волею українського народу були створені всі передумови, щоб ми будували незалежну, демократичну Україну. Я хочу подякувати всім присутнім у цій залі творцям Конституції і законів України, які долучилися до цих історичних подій. Добре, що ви тоді робили і зараз робите велику державну справу.

Україна живе, Україна розвивається, і це найголовніший підсумок 25-річної історії незалежної України і 20-річної історії української Конституції. Але, на жаль, ті підвалини, які були створені для будівництва нової держави дуже швидко почали розмиватися. Парламентські і президентські вибори дуже швидко з'їдали всі наробки Конституції, нігілізм розвивався у Верховній Раді, він розповсюджувався в державі, суспільстві. До цієї зали приходили обрані народні депутати, які замість того, щоб будувати системно і послідовно державу, об'єднавши свої сили, починали боротьбу, яка не завжди сприяла зміцненню засад Конституції.

Я хочу поставити всім запитання. Скажіть, будь ласка, Конституція за історію України виконувалась?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Президенты ее выполняли? Вы спросите у президентов.

КРАВЧУК Л.М. Я зараз не про президентів кажу. Питання в тому, чи виконувалась Конституція в Україні взагалі. Те, що не виконується Конституція, означає, що підвалин для життя України, будівництва України, як таких, не існує.

Ви знаєте, я стою на тій самій позиції, що й ви всі. Я не кажу, що виконувалась Конституція при першому Президенті. Її тоді не було (*Сміх у залі. Оплески*). Але давайте будемо відвертими: аби ми всі виконували Конституцію, можливо, виконував би її кожен Президент.

А, чому не виконують Конституції, в тому числі президенти. Я кажу, в тому числі, бо в нашій Конституції є великі повноваження президентів, але немає відповідальності президентів (*Оплески*). Тому вони, в тому числі й ваш покірний слуга, часто виконували функції генеральних секретарів ЦК КПРС. Усе беруть на себе, а відповідальності немає. Поки ми не вирішимо корінного питання, щоб кожен пер свого плуга, ніс не словесну відповідальність, а записану в законі,

і в терміни, визначені законом, ми не зможемо будувати успішної Української держави.

Зараз весь світ реформується: Європа реформується, світові організації реформуються, принаймні ставиться питання про їх реформування, православна церква реформується. Ми як держава, де православна церква має найвищу вагу, не повинні бути осторонь до цих процесів. Нам потрібно розпочати справжнє реформування Української держави, починаючи з кожної людини і закінчуючи Президентом. Краще запалити маленьку свічку, аніж проклинати темряву (*Оплески*).

Найкращі промови не варті жодного практичного слова, вписаного в Конституцію і закони. Зміни – це красиві форми, до них треба ставитися з повагою. Найголовніше – це написати новий підхід до життя. Ми маємо, врешті-решт, починаючи від сьогодні, в цій залі за участі народних депутатів минулих і нинішнього скликань, Президента, уряду поставити перед собою завдання – написати, внести зміни до Конституції, які відповідали б стратегічним інтересам українського народу, і перестати жонглювати Конституцією. Її треба виконувати!

У Конституції має бути записана відповідальність кожної посадової особи. І я щиро вдячний вам за те, що ми разом думаємо, як це зробити. Президент України висловив свою позицію, яку я підтримую в цілому, бо це позиція будівництва Української держави. Нам тільки потрібно об'єднати зусилля, щоб робили це всі, кожний, починаючи з Президента України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Леоніде Макаровичу.

Слово надається Юрію Михайловичу Закопцю, який з липня 2014 року на передовій боронив суверенітет та незалежність України (*Оплески*), брав участь у визволенні населених пунктів: Попасна та Лисичанськ. З лютого по квітень 2015 року був командиром бойової машини 3-го батальйону 93-ї окремої механізованої бригади (*Оплески*), брав участь в обороні населеного пункту Піски, отримав осколкові поранення. Нагороджений орденом «За мужність» та медаллю «Захиснику Вітчизни».

Будь ласка, Юрію Михайловичу.

ЗАКОПЕЦЬ Ю.М., учасник бойових дій в антитерористичній операції. Товаришу Президенте, Верховний головнокомандувачу Збройних Сил України! Шановні панове Президенти! Шановний Голово Верховної Ради! Шановні народні депутати України! Шановна громадо! Я – ровесник Конституції. З самого дитинства я мріяв стати військовим, але ніколи не міг подумати, що стану ним у час війни. Не міг подумати, що в такому молодому віці мені доведеться зі зброєю в руках захищати свою країну, її конституційний лад.

Я бачив після перемоги Майдану, що ворог просто так не здасться. Я розумів, що наш народ тоді лиш виграв битву, але ще не здобув перемоги. Тому, коли було окуповано Крим та на сході України почалися бої, я, не вагаючись, пішов захищати рідну землю від російського агресора.

Батьки вчили мене любити свою країну, бути готовим її захищати. Вони підтримали мій вибір іти на фронт (*Оплески*). Вони, а саме моя бабуся, щодня моляться за мене. Я хочу подякувати їм за те, що вони виховали мене як патріота України (*Оплески*).

Нині я навчаюсь у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Так я виконую настанову свого командира, старшого лейтенанта Олександра Сака, випускника академії, який під час оборони селища Піски сказав мені: «Калино», ти – не солдат, ти – офіцер». Мій командир завжди вражав мене своєю мужністю, розсудливістю, першим ішов у бій, завжди піклувався про кожного із нас. Таким, на моє переконання, має бути кожен офіцер нової Української армії. Я хочу бути поруч з такими людьми, саме з ними ми разом збудуємо Збройні Сили України, які стануть взірцем для всіх країн світу.

Двадцять років тому було прийнято Конституцію, але нині її кожне слово, кожну статтю захищають на передовій. Пліч-о-пліч у боротьбі стоять волонтери, які підтримують нас на фронті, капелани, які стали нашими духовними наставниками, мільйони пересічних українців, які словом і ділом підтримують наше героїчне військо. Кожен із нас на своєму місці є захисником Конституції та України. Наша сила в єдності, і ворог знає про це, всіляко намагається ввести в наші ряди смуту.

Звертаюся до вас не лише від себе, а й від товаришів, які зараз знаходяться на фронті: давайте забудемо про все дрібне, що нас

роз'єднує, та зміцнимо нашу рішучість у побудові демократичної і процвітаючої України. Для нас, військовослужбовців, важливо, щоб не було проблемного питання соціального захисту українського воїна та його сім'ї, щоб питання зміцнення обороноздатності країни завжди залишалось пріоритетним у стінах Верховної Ради України. Ми виконуємо та будемо виконувати свій конституційний обов'язок, сподіваємося, що ви будете нашим надійним тилом. На передовій немає вихідних. І кожен українець наполегливою та відповідальною працею має віддати свою шану країні.

Вітаю вас усіх з великим святом – Днем Конституції України!

І на завершення свого виступу, хотів би процитувати настанову нашого пророка Тараса Григоровича Шевченка: «Борітеся – поборете! Вам Бог помагає!». Україно, в єдності твоя сила та слава!

Слава героям України! Слава Україні! *(Оплески)*.

ГОЛОСИ ІЗ ЗАЛУ. Героям слава! *(Оплески)*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, друже.

До слова запрошується Голова Верховної Ради України другого та п'ятого скликань Олександр Олександрович Мороз. Будь ласка *(Оплески)*.

МОРОЗ О.О., Голова Верховної Ради України другого та п'ятого скликань. Шановні керівники держави, парламенту! Шановні урядовці! Шановні учасники засідання! Я наче вчора, а не 20 років тому, вийшов із цього залу. Усі ці роки засвоюю уроки Конституції, кілька із них наразі озвучу.

Прийняття Конституції – це крок сумірний з проголошенням незалежності, це визнання незворотності історичного вибору нашого народу. Завершальна стадія роботи над Основним Законом продемонструвала консолідацію різних політичних сил у парламенті і суспільстві. Вона стала прикладом того, що будівництво держави потребує спільних зусиль лівих, правих, центристів, радикалів, анархістів, націоналістів, соціалістів, які лише в межах своєї держави чогось варті. На ворожнечі держава не будується! За останнє десятиріччя ми маємо багато прикладів шкоди будівництву держави, бо не вміли дослухатися до думки один одного.

Я сьогодні маю всі підстави сказати: слава народним депутатам першого та другого скликань, істинним державотворцям, справжнім борцям за незалежність України! (*Оплески*). Я не випадково це сказав. Хочу звернутися до Петра Олексійовича з проханням. Як суб'єкт законодавчої ініціативи і гарант дотримання Конституції, зверніть увагу на те, що в одному із законів, прийнятих нещодавно, про борців тощо забули про депутатів двох скликань, ніби хтось приніс і незалежність, і акт, і Конституцію, і таке інше. А це було зробити дуже і дуже непросто. Тому спасибі цим людям. Я з великою повагою ставлюся до всіх незалежно від того, яких політичних поглядів вони тоді дотримувалися чи дотримуються тепер. Це перше.

Друге. Проголошуючи незалежність і приймаючи Конституцію, ми розраховували на інший стан держави, на іншу якість життя людей і суспільства, демократію, соціальну справедливість. Саме ці засади державності, закладені в Основному Законі, ігноруються.

Тому я хотів би висловити думку, якою, переконаний, переймається багато хто: не Конституція винна в тому, що ми так живемо, а ті, хто порушував її, не дотримувався її незалежно від того, яку посаду займав. Ще раз повторюю, Конституція в цьому не винна. Вона, справді, є хорошим і ґрунтовним документом.

Третє. Єдина формула демократії як складова суспільного життя потрібна така: народ, Конституція, потім влада, яку формує народ на основі Конституції. У нас, на превеликий жаль, тривалою практикою є так: народ, інша справа, як його думку рахують, влада, а потім Конституція, яка нібито має обслуговувати владу. Це неправильно. Цей поворот треба зробити обов'язково на практиці, тоді буде зовсім інша ситуація. Уже два Майдани самостійно висунули вимогу «Свободу людині!», а права і свободи можуть забезпечуватися лише в демократичній країні. У цьому сенс європейського вибору України. Ніхто до нас не прийде і замість нас не буде боротися з корупцією, змінювати виборчу систему, робити порядними суди і таке інше. Ми самі повинні це зробити, і в цьому відношенні треба брати на себе відповідальність.

Четверте. Європейська модель – це насамперед розвинуте самоврядування. Конституція саме з поправками 2004 року передбачала створення умов, за яких людина стає громадянином, відповідальним за створення влади, якість свого життя, своєї сім'ї, громади, краю, держави. Цю революцію не просто буде здійснити, але вона необхідна,

якщо ми хочемо стати справді провідною країною. В основі цього має бути не арифметика, а права людини, громади, забезпечені права. Я гадаю, потрібно спочатку розпочати реформи податкової, бюджетної систем, реформу місцевого самоврядування, відповідного закону, тоді це буде справжня децентралізація (*Оплески*).

Сьогоднішнє об'єднання громад інколи відбувається поза законом, незрозуміло як це формується. Я хотів би звернутися до представника Міністерства юстиції. У нас є закон про статут громад, але Міністерство юстиції позбавило районні управління юстиції права реєструвати ці статuti, а обласним управлінням не передали такого повноваження. І вже кілька місяців чуємо відповіді про те, що вони вживають заходів. Ці заходи варті півгодинного підписання відповідних розпоряджень. Треба поважати громади, тоді буде повага до всіх структур влади.

І ще одне. Один розумний діалектик понад сто років тому зробив висновок: щоб не помилятися в змінах, треба спочатку вирішити загальне, а потім – деталі. Стосовно наших суспільних взаємин, це означає: спочатку текст зміненої редакції Конституції, а потім – всі інші речі: судова реформа, питання прокуратури, місцеве самоврядування, виборча система і таке інше. Тоді буде комплексне розв'язання проблеми. Я нагадую про це, бо вже скоро буде три роки, як в «Юридичному віснику» був опублікований текст зміненої редакції чинної Конституції з вимогами двох майданів, пропозиціями Венеціанської комісії, рекомендаціями структур влади на місцях, – те, що потрібно суспільству. Це треба зробити обов'язково, бо без цих змін, часткові речі загальної проблеми не розв'яжуть. Давайте зробимо потрібні зміни, попросивши у народу підтримки, бо Україні справді потрібна Народна Конституція, Конституція обов'язкова і однакова для всіх.

Спасибі вам за увагу. Ще раз хотів би висловити слова вдячності депутатам першого й другого скликань (*Оплески*).

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Від ровесників Конституції слово надається представнику молодого покоління, інтерну Верховної Ради України Федько Іванні. Будь ласка (*Оплески*).

ФЕДЬКО І.В., *інтерн Верховної Ради України*. Вітаю, пане Президенте, пане Голово, пані та панове! Чи кожен із нас замислювався над тим, для чого існує Українська держава, що є її метою? Держава існує для того, аби забезпечити права своїх громадян. У цьому полягає її зміст.

Наша Конституція була прийнята 20 років тому, але вираз «Україна – правова держава» весь час нагадує скоріше задекларований курс, аніж реальний стан речей. Як наслідок, корумповане правосуддя, поліцейська держава, відсутність права та справедливості. Але відбулась Революція гідності, і це дало нам шанс розпочати все спочатку.

У цьому залі сидить мій ровесник, звичайний український хлопчина, ви його вже чули, такий як і всі. Він ходив в таку школу, як і я, гуляв з нами в дворі, був для нас найліпшим другом. Але сьогодні він один із тих, хто захищає українську незалежність, захищає Україну від посягань ворога. Він ще дуже молодий, але вже бачив смерть своїх побратимів, жорстокість війни. Він не нарікає на долю, продовжує мужньо нести свій прапор, неначе той хрест, не чекаючи за це винагороди.

Сьогоднішня складна ситуація – це висока плата України за безвідповідальність політиків та несвідомість, зокрема громадян, невігластво щодо своєї історії, культури та мови, бездіяльність та пристосуванство.

Навіть найкраща у світі конституція спроможна забезпечити успіх держави лише за високої правової культури і природньої необхідності поважати і виконувати закон. Але правова держава постане лише там, де є на неї попит.

Вкрай корисною є звичка постійно контролювати владу, її фундаментом повинно бути громадянське суспільство. Це вільні люди, які знають свої права та обов'язки, відчувають відповідальність перед Україною, світом та прийдешніми поколіннями.

Дозвольте звернутись до молоді України. Ми не спроможні змінити своє минуле, а наше майбутнє є нам невідомим. Все, що ми маємо, коротка мить сьогоднішнього, сповнена як можливостями, так і ризиками, не повинні зупиняти нашого впевненого та сміливого поступу до правової держави. Звичайно, вкрай наївно сказати або назвати цей шлях простим. Але, як казав Річард Бах, кожна мрія дається разом з силами, необхідними для її здійснення. Здійснюючи саме українську мрію,

важливо зрозуміти кожному із нас: а чи готові ми єднатись, а чи готові ми полишити цю «хату скраю»?

Кожному із нас варто пам'ятати, що Україна починається з сім'ї, але вона нею не закінчується. Особливо це відчутно на війні, коли наші захисники йдуть захищати сім'ю, родину, а внаслідок захищають 45 мільйонів українців.

Тому закликаю українську молодь, яка часто нарікає на складність українських реалій, мріяти та діяти всупереч перешкодам, зневірі та труднощам. Не шукаймо кращого життя поза межами нашої країни! Шукаймо Україну в наших серцях! Наполегливо працюймо щодня, здобуваймо нові знання та нові навички, будьмо освіченими, креативними, ініціативними та, головне, відповідальними молодими українцями! Будьмо успішними українцями в бізнесі, науці, політиці, виробництві, мистецтві, спорті тощо!

Імовірно, шлях буде непростим, попереду ще багато кропіткої роботи для того, щоб саме наша країна стала європейською державою свідомих громадян та відповідальної держави. Але я впевнена, що тільки за таких умов це стане найкращим пам'ятником загиблим героям, що так проникливо дивляться на нас з пожовклих портретів.

Бажаю українцям бути щасливими та заможними.

Слава Україні! *(Оплески)*.

ГОЛОСИ ІЗ ЗАЛУ. Героям слава!

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. Шановні народні депутати! Шановні гості Верховної Ради України! До слова запрошується Голова Верховної Ради України Андрій Парубій *(Оплески)*.

ПАРУБІЙ А.В. Всечесні отці! Шановний пане Президенте! Шановні колеги народні депутати нинішнього та попередніх скликань! Шановні урядовці, судді, дипломати! Шановні українці! Сьогодні ми зібралися на урочисте засідання з нагоди 20-річчя прийняття Конституції України – Основного Закону нашої держави. І хоча ми святкуємо лише 20 років історії творення Основного Закону, але насправді він має тисячолітню історію.

Тисячу років тому наша земля уже мала закон і жила за ним. Це Руська правда Великого князя Ярослава, нашого славного предка, могила якого знаходиться за 500 метрів звідси, у Святій Софії.

Руська правда – конституція Руси-України. Батьки-засновники нашої держави дали нам перший неймовірно прогресивний на той час закон, який був один для всіх. Справедливість прийшла на наші землі. Князь Володимир Мономах повчав: «Не дозволяй, щоби сильний нищив слабкого». Світло закону Руси-України розповсюдилось і на схід. Великий князь Ярослав вручив новгородцям «Статут Великого князя Ярослава» зі словами: «Йдіть і тримайте, як списав для вас». Для новгородців закони Ярослава стали реліквіями, які охоронялися й на яких приносили клятви і присяги. Так закон України розповсюдився далеко за її межами.

Усю подальшу історію українці вдосконалювали право на своїх землях. Далі були Литовські статuti. Статут 1529 року, в основу якого лягли Руська правда Ярослава та римське канонічне право, був прийнятий як закон, який мав однакову силу для всіх жителів Литовсько-руської держави незалежно від їхнього стану. Він став першим в Європі систематизованим зводом законів різних галузей права.

1710 рік. Конституція Пилипа Орлика – Договори і Постановлення Прав і вольностей Війська Запорозького – один із найпрогресивніших засадничих правових документів світу тієї епохи. Нагадаю, конституцію Сполучених Штатів Америки було ухвалено лише в 1787 році, а конституцію Російської імперії – лише в 1905 році.

Борючись за свою свободу з російським окупантом, українці продовжували творити основний закон, який, як фенікс із попелу, відроджувався в горнилі боротьби.

Конституція Української Народної Республіки – основний закон Української Народної Республіки, прийнятий Центральною Радою України 29 квітня 1918 року. Українці довели: боротьба за свободу, за право жити на своїй землі і за своїм основним законом веде до перемоги. Ми вибороли незалежність України.

28 червня 1996 року в цих стінах, на древніх київських пагорбах, на яких за легендами стояв апостол Андрій Первозванний, була прийнята Конституція України. Ми відновили свою державу і її Основний Закон о 9 годині 18 хвилин. Після 24 годин безперервної роботи Верховна Рада України прийняла Конституцію України, яку одразу було

введено в дію (*Оплески*). Саме в цих стінах вперше прозвучали слова: «Верховна Рада України від імені українського народу – громадян України всіх національностей, виражаючи суверенну волю народу, спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на самовизначення, дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України, прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та прийдешніми поколіннями, керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням, приймає цю Конституцію – Основний Закон України».

Я хочу від нас усіх і від депутатів нинішнього скликання подякувати всім присутнім тут депутатам, творцям Основного Закону, за вашу працю (*Оплески*).

Боротьба за право жити за Основним Законом нашої держави і на нашій землі продовжується й далі.

Стаття 1 Конституції: «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава». За ці слова, за нашу незалежність стояв і боровся в Києві український Майдан гідності.

Стаття 2 Конституції: «Територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною». За кожен букву, за кожне слово Основного Закону ведуть бій із російським загарбником наші хлопці на сході, борючись з однією із найбільших окупаційних армій світу. І ворог переконався, що наше право жити за Основним Законом, наше право на свободу – відкарбоване на спаленому металі знищених ворожих танків.

Саме прагнення українців до свободи, як святої споконвічної цінності, не дає спокою тим, хто ці слова просто не розуміє, і для яких рабство і «благолєпіє» перед царем важливіше за волю.

Яке завдання українців й української влади? Зробити все можливе, щоб кожна людина, кожен громадянин у нашій державі відчували справедливість Конституції України. Наше завдання – зробити цю Велику книгу основою життя українців. Бо в ній немає жодного слова про корупцію, несправедливість, нечесні суди чи корумповані правоохоронні органи. Наше життя має бути гідне Основного Закону України.

Уже ця Верховна Рада зробила надважливі кроки для втілення в життя статей Конституції. Саме в цих стінах були прийняті закони для відновлення боєздатності української армії: ми збільшили національні Збройні Сили до 250 тисяч. Саме в цих стінах були прийняті закони для творення чесної поліції, антикорупційні закони, створено Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру, Національне антикорупційне бюро. Саме ця Верховна Рада України прийняла закони для створення системи публічних електронних закупівель *ProZorro*, і державні закупівлі стали відкритими. Саме цей парламент прийняв усі необхідні закони для відкриття майнових реєстрів щодо боротьби з корупцією. Саме в цих стінах ми прийняли закони для безвізового режиму з Європейським Союзом. І саме в цих стінах ми проголосували за «закони чистого четверга» – закони про декомунізацію, якими ми виганяємо демонів «руського міра» з України (*Оплески*), і сотні інших законів, щоб втілити справедливість, закладену в Основному Законі. Я вірю, що саме в цих стінах ми приймемо волею українського народу ратифікацію про членство в Європейському Союзі і про членство України в НАТО (*Оплески*).

Історія основного закону тисячоліття, як і історія українського народу, який тисячі років зі зброєю в руках боронив і боронить своє право жити вільно і гідно, як і наше прагнення нести свободу і світло. Зі святом усіх!

Українська держава і її основний закон творилися лицарями Київської Русі, воїнами Святослава та Данила Галицького, під стягами Сагайдачного та Хмельницького. Сторінки української Конституції та незалежності – це боротьба УНР, Холодноярської республіки та Української повстанської армії. І сьогодні за Основний Закон країни і нашу незалежність незламною стіною стоять наші воїни на східному фронті: під Донецьким аеропортом, Мар'їнкою, в Авдіївській промзоні, захищаючи нашу свободу і наше право.

Тому в цей день для вас, українські воїни, мої особливі вітання (*Оплески*).

Вітаю всіх зі святом – святом Конституції! (*Оплески*).

Слава Україні!

(*Лунає Духовний гімн України «Молитва за Україну»*).

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую пану Президенту, Прем'єр-міністру України, Всечесним отцям – всім за участь в урочистому засіданні Верховної Ради України (*Оплески*).

Наголошую, на цьому наші урочистості не завершені. Я із задоволенням запрошую всіх до кулуарів Верховної Ради України, з тим щоб взяти участь у церемонії урочистого спецпогашення конверта з оригінальною маркою «28 червня – День Конституції України». Після церемонії відбудеться фотографування на площі Конституції, перед Верховною Радою, на згадку про цей знаменний день.

Урочисте засідання у Верховній Раді України оголошується закритим.

Слава Україні! Героям слава!
(*Лунає Державний Гімн України*).